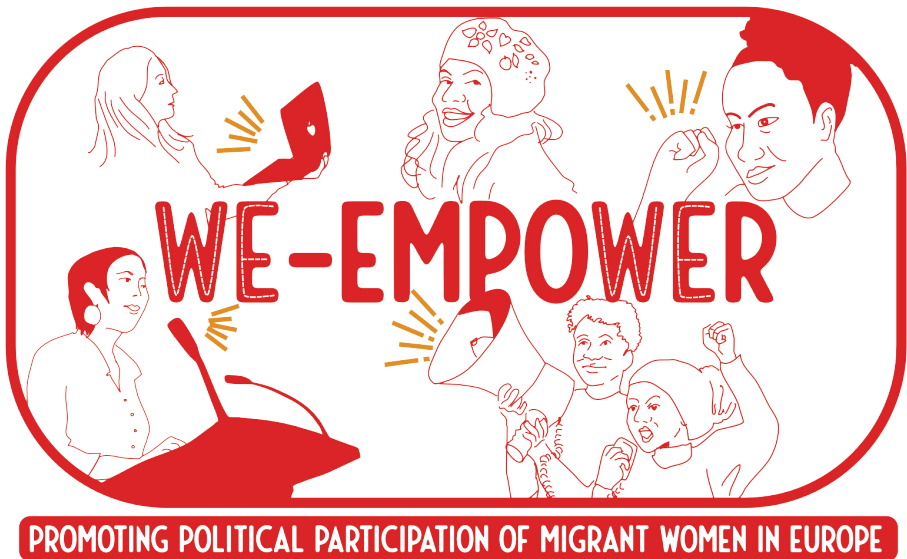

Co-funded by
the European Union

Indvandrerkvinders deltagelse i det demokratiske og politiske liv i Danmark

Co-funded by
the European Union

Indvandrerkvinders deltagelse i det demokratiske og politiske liv i Danmark

Bidragydere:

Pola Starzyńska, Janice G. Førde og Ruth Ejdrup Olsen

Forord:

Europe study af Women in Development Europe+ (WIDE+):

Bidragydere: Nurhidayah Hassan, Lucía Tapia Pesquera, Magda Saginshvili og Gea Meijers

Denmark study af Kvindernes U-landsudvalg:

Bidragydere: Pola Starzyńska, Janice G. Førde og Ruth Ejdrup Olsen

Italy study af Romanian Women's Lobby (RoWL):

Bidragydere: Laura Albu og Silvia Dumitrache

Germany study af Gabriela Germany:

Bidragyder: Catherine Abon

Serbia study af NGO Atina:

Bidragydere: Andrijana Radoicic Nedeljkoic og Jelena Hrnjak

Korrektur: Alison Whyte

Redaktion: Nurhidayah Hassan (alle landeundersøgelser), Umbreen Salim (Denmark study)

Layout og design: Kaligram

Undersøgelsens bidragydere takker medlemmer og partnere i We-Empower projektet and WIDE+ migration og køn-arbejdsgruppen, kvindelige migrant- og indvandreraktivister, eksperter og beslutningstagere, som har bidraget med deres viden og ekspertise til denne undersøgelse og til det overordnede WE-EMPOWER projekt.

Undersøgelsen er finansieret af EU og gennemført som led i ERASMUS+ projektet "Expanding tools in Addressing Barriers for Migrant Women to participate in Democratic Life – WE-EMPOWER".

Synspunkter og meninger, udtrykt denne undersøgelse, er alene forfatternes og udtrykker ikke nødvendigvis EU's eller European Education and Culture Executive Agency's (EACEA) holdning og meninger. Ej heller kan EU eller den bevilgende institution holdes ansvarlig for de udtrykte synspunkter.

Alianza por la
Solidaridad

act:onaid

Indhold

Indledning	5
I. Migrantkvinder i Danmark	5
EU/EØS, nordiske borgere	7
Asylansøgere	8
Ukrainske statsborgere	8
II. Barrierer for indvandrerkvinders deltagelse	9
III. Indvandrerkvinders deltagelse i det politiske liv	12
IV. Deltagelse i det demokratiske liv	14
Konklusion	16
Ressourcer	18

Indledning

Der bor et betydeligt antal indvandrerkvinder i Danmark. Dette paper opsummerer forskellige barrierer, som indvandrerkvinderne står over for, når det gælder deltagelse i det politiske og demokratiske liv i Danmark. Den understreger også behovet for at overvinde disse hindringer og giver forslag til, hvordan dette kan opnås.

Udtrykket "demokratisk liv" beskriver den enkeltes mulighed for at interagere med statslige og ikke-statslige demokratiske procedurer. Et demokratisk samfund er et samfund, hvori alle individer kan deltage og er engageret i beslutningsprocedurer, samt i samfundet på alle niveauer f.eks. gennem deltagelse i foreningslivet.

Deltagelse i det politiske og demokratiske liv betyder især at have ret til at stemme, stille op som kandidat, være medlem af et politisk parti og at have ret, mulighed og plads til at påvirke offentlige beslutningsprocesser, der bidrager til udviklingen af et samfund.

I forbindelse med dette paper har Kvindernes U-landsudvalg (KULU), som den ledende organisation, der har udarbejdet paperet, gennemført interviewundersøgelser med eksperter, indvandrerkvinder og beslutningstagere i Danmark.¹

I. Migrantkvinder i Danmark

En migrant er en person, der har opholdt sig i det pågældende land i mindst 12 måneder. En tredjelandstatsborger er i EU's definition en person, som ikke er borger i et EU land og som derfor ikke er omfattet af EU's ret til fri bevægelighed i henhold til artikel 2, stk. 5, i Schengen grænsekodeksen. En asylansøger defineres som en person, som er tredjelandstatsborger eller som er statsløs, og som via Genève-flygtningekonventionen og -protokollen har søgt om beskyttelse, men som endnu

¹ Undersøgelsen blev sendt til 13 beslutningstagere (12 kvinder med indvandrerbaggrund og 1 mand), som repræsenterede 7 politiske partier. Gruppen bestod af medlemmer af Folketinget samt medlemmer af 5 byråd. 4 beslutningstagere svarede og repræsenterede 3 politiske partier. Gruppen bestod af 1 medlem af Folketinget og 3 byrådsmedlemmer, der repræsenterede 3 kommuner, herunder 2 kommuner med stor indvandrerbefolkning. Den blev også sendt til 7 eksperter (5 forskere og studerende ved Dansk Institut for Internationale Studier og Københavns Universitet, 1 tidligere politiker med indvandrerbaggrund og erfaring med indvandrere i politik og 1 leder af integrationsinstitutionen for indvandrer- og flygtningekvinder, Integrationshuset Kringlebakken). 3 eksperter svarede (2 forskere og 1 leder af integrationsinstitutionen). Derudover svarede 8 indvandrerkvinder også på undersøgelsen - de er født i Filippinerne, Indien, Ghana, Rusland og Litauen. Respondenterne havde boet i Danmark fra 1 til mere end 20 år.

ikke har fået en afgørelse (Europa- Kommissionen, 2022). Når denne ansøgning er godkendt, får den pågældende person flygtningestatus.

I 2021 boede der ca. 5,8 millioner mennesker i Danmark, heraf 2,5 millioner kvinder af dansk oprindelse. Det anslås, at der i samme år **boede 300.000 indvandrerkvinder i Danmark, hvoraf 80.000 havde dansk statsborgerskab**. Til trods for den store procentdel af indvandrere i Danmark udgør stemmeretten et demokratisk problem, for mens indvandrere uden dansk pas kan stemme til regions- og kommunalvalg, kan de ikke stemme til folketingsvalg.²

Tabel 1: Kvindelig befolkning i Danmark³

År	Oprindelse	Statsborgerskab	
		Dansk	Udenlandsk
2021	Person af dansk oprindelse	2 524 001	2 695
2021	Indvandrere	80 278	230 833
2021	Efterkommere*	63 778	336 603

* Efterkommere af indvandrere er født i Danmark, men forældrene er ikke født i Danmark, og de havde heller ikke dansk statsborgerskab

I de sidste fem år er de **fleste indvandrerkvinder indvandret fra Rumænien, Polen og Tyskland**. I 2022 gav Danmark asyl til mange flygtninge fra Ukraine. Desuden viser statistikkerne, at mange migranter kom fra USA, Indien, Filippinerne og Kina.⁴ Migranter i Danmark bor oftest i storbyer, især i København. Statistikker fra februar 2022 viser, at polske indvandrere er den største gruppe i Danmark og omfatter omkring 44.000 personer. Syriske og rumænske indvandrere følger tæt efter med henholdsvis 35.000 og 34.000. I januar 2022 udgjorde følgende grupper også en stor del af den danske befolkning: Tyrkere (33.500), tyskere (32.500), irakere (22.000) og iranere (18.000). (Statista Research Department, 2023).

Den lovgivningsmæssige ramme i Danmark er integrationsloven, der blev lanceret i 1999, og som har til formål at støtte integrationen af indvandrere på kommunalt niveau (Europa- Kommissionen, 2023). Siden da har skiftende indvandringspolitikker og -pakker fokuseret på at inte-

² Danmarks Statistik, 2022. Tallene viser antallet af indvandrere, herunder alle køn.

³ Ibid. Statistikkerne henviser til indvandrerkvinder.

⁴ Danmarks Statistik, 07.09.2022, <https://www.statbank.dk/statbank5a/Graphics/mapanalyser.asp?maintable=VAN1KVT&lang=1&mapvar=INDVL AD>.

grere indvandrere i arbejdsstyrken (Europa-Kommissionen, 2023). Den nuværende integration af migranter er baseret på en integrationspolitik, der blev indført i 2015, som fokuserer på job og som inddrager aspekter som sprogkrav og borgeruddannelse.⁵ Udlændinge- og Integrationsministeriet varetager planlægning og administration af den overordnede politik, mens kommunerne er ansvarlige for en stor del af integrationsprojekterne (Europa-Kommissionen, 2023).

Der er forskellige årsager til at flytte til Danmark. En vigtig grund er mulighederne for beskæftigelse, da Danmark tilbyder følgende opholdstilladelser til personer, der er ansat i danske virksomheder: Positivlisten, Beløbsordningen, Green card eller Corporate Scheme (sidstnævnte er udfaset). (Make Visas, n.d.). Desuden kan en ung udlænding, der ønsker at lære det danske sprog og den danske kultur at kende, også søge om opholdstilladelse som au pair (Udlændingestyrelsen, n.d.-b). Enkeltpersoner kan også indvandre for at få adgang til uddannelse, da Danmark tilbyder studietilladelser til personer, der er indskrevet på støtteberettigede institutioner (Udlændingestyrelsen, n.d.-b). En tredje vigtig grund er familiesammenføring, hvor udlændinge kan flytte til Danmark for at blive forenet med et familiemedlem, der studerer, arbejder eller har permanent ophold i Danmark (Udlændingestyrelsen, n.d.-b). Migranter, der ønsker at opholde sig i Danmark i længere perioder, har forskellige muligheder for at få visum eller opholdstilladelse. Nedenfor er nogle kategorier af migranter, der har betydning i dansk sammenhæng.

EU/EØS, nordiske borgere

Borgere fra EU/EØS-lande kan bo, arbejde eller studere lovligt i Danmark via en nem ansøgningsproces om opholdstilladelse eller via familiesammenføring. Efter at have boet i Danmark i fem år kan de søge om permanent opholdstilladelse. Nordiske borgere og deres familiemedlemmer fra Finland, Island, Norge og Sverige behøver ikke opholdstilladelse.⁶ EU-borgere, der migrerer til Danmark, gør det typisk på grund af arbejdsmarkedet, højere lønninger, bedre arbejdsvilkår, billigere boliger og gratis uddannelse.⁷

⁵ Ibid.

⁶ Ny i Danmark, officiel hjemmeside, <https://nyidanmark.dk/en-GB/You-want-to-apply/Residence-as-a-Nordic-citizen-orEU-or-EEA-citizen>

⁷ OECD-rapport, STATUS FOR DECEMBER, 2021.

Asylansøgere

Enhver fra udlandet kan søge om asyl i Danmark. Hvis det drejer sig om foreløbig flytning til Danmark, kan asylansøgere få udstedt tidsbegrænset opholdsvisa med henblik på midlertidig flytning til Danmark. Når deres behov for beskyttelse ophører, udløber deres ret til at opholde sig i Danmark (Udlændingestyrelsen, n.d.-b). En lov, der giver midlertidig asylstatus til personer, der flygter fra vilkårlig vold, men ikke er personligt forfulgt, blev vedtaget i Danmark i 2015. Denne regel blev samlet set bragt i anvendelse på ca. 4.700 af de ca. 35.000 syrere, der bor i Danmark, på trods af Danmarks hårde linje over for syriske flygtninge, som stadig er gældende (Alfred & Holst, 2022).

Ukrainske statsborgere

I februar 2022 vedtog Danmark som reaktion på Ruslands invasion af Ukraine en såkaldt særlov, som giver specifikt ukrainske statsborgere mulighed for at få opholdstilladelse i Danmark. I 2001 indførte Det Europæiske Råd et direktiv om midlertidig beskyttelse for at imødekomme den potentielle tilstrømning af tredjelandsborgere, der ville søge asyl i Europa.(Europa-Kommissionen, n.d.). Direktivet blev aktiveret for første gang efter Ruslands invasion af Ukraine og gav ukrainske flygtninge rettigheder såsom opholdstilladelse, adgang til bolig, adgang til uddannelse og adgang til social velfærd (Europa-Kommissionen, n.d.).

Ukrainere kan også få opholdstilladelse på grundlag af familiesammenføring (Europa- Kommissionen, n.d.) eller hvis de er nære slægtninge til en person, der allerede har en opholdstilladelse i henhold til særloven (Udlændingestyrelsen, n.d.-a). Det store antal ukrainske flygtninge, der bliver accepteret, har udløst en debat om migration i EU, da mange mener, at det udfordrer den historiske og voksende anti-indvandrerretorik, der også trives i EU (Martini, 2022). Den hurtige og omfattende støtte, som EU har tilbudt ukrainske flygtninge, har givet mange nyt håb om, at EU vil overveje en revision af den nuværende asyl- og migrationspolitik (Martini, 2022).

II. Barrierer for indvandrerkvinders deltagelse

I et demokratisk samfund er politisk engagement og deltagelse gennem handlinger som f.eks. at stemme til valg afgørende for at sikre et retfærdigt og lige samfund. Det er den primære måde, hvorpå borgerne kan integrere sig i samfundet og bidrage til at skabe et samfund, der repræsenterer alle borgeres værdier og behov.

Der er to direkte modsatrettede politiske opfattelser af migration og integration i Danmark: Den ene er, at adgangen til statsborgerskab skal være let for at gøre integrationen lettere for indvandrere. Den anden er, at statsborgerskab er en gave, som man skal gøre sig fortjent til, og at vejen derfor skal være lang og vanskelig. Sidstnævnte opfattelse dominerer den politiske retorik i Danmark.⁸

Indvandrerkvinder, der ikke har opnået fuld valgret, er derfor et spørgsmål om retfærdighed og rettigheder, da det begrænser deres handlefrihed og medfører, at de forbliver fremmedgjorte i forhold til de beslutninger, der former det danske samfund, og dermed samfundet selv.

Stemmeret i Danmark varierer afhængigt af nationalitet og opholdsstatus. Kun danske statsborgere (inklusive Grønland og Færøerne) kan stemme ved **folketingsvalg**. Det er også kun danske statsborgere, der kan opstille som folketingskandidater og stemme ved folkeafstemninger.⁹ Indvandrere, der er blevet naturaliseret, er således danske statsborgere og har stemmeret.

Som EU-land udskriver Danmark valg til **Europa-Parlamentet** hvert femte år. Kun EU- borgere kan stemme på kandidater til Europa-Parlamentet. Personer med bopæl i Danmark kan vælge at stemme ved danske valg eller stemme på kandidater i deres hjemland. På samme måde kan EU-borgere stille op til valg, men de skal først melde sig ind i et politisk parti og stå på partiets kandidatliste. En gruppe kan danne et parti for at blive opstillet. Uafhængige kandidater kan ikke stille op. Borgere fra lande uden for EU må ikke deltage i valg til Europa-Parlamentet som vælgere eller kandidater.

⁸ Kasper Møller Hansen, prof., statskundskab, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet (i) Ulrik Dahlin: "Hver tiende voksne kan ikke stemme til folketingsvalget", Information, 14. Sept. 2022;

⁹ Folketinget, 07.09.2022. <https://www.thedanishparliament.dk/en/democracy/elections-and-referendums>.

Regions- og kommunalvalg er åbne for visse indvandervælgere. For at have stemmeret skal både borgere fra EU-lande, nordiske lande og ikke-EU-borgere have haft permanent ophold i tre år før valgdagen. Indvandrere, der har stemmeret, kan også stille op som kandidater ved kommunal- og regionsvalg og vælges til regionsråd og byråd.

En af de interviewede i KULU's undersøgelse, Lisbeth Vibe Utzon, leder af Integrationshuset Kringlebakken,¹⁰ mener, at der bør ske større ændringer i lovgivningen. Hun siger, at den manglende stemmeret er **"et stort demokratisk problem** [da] det er blevet så svært at få dansk statsborgerskab ... vi har en større og større gruppe af især kvinder, som ikke kan stemme til folketingsvalg. I Kringlebakken har vi en gruppe kvinder, der har ventet op til otte år på at få deres første opholdstilladelse. De står helt uden for samfundet."

"Desuden er der ikke tilstrækkelig information om stemmerettigheder i Danmark. Mange indvandrere er ikke klar over, under hvilke betingelser de kan stemme ved kommunal- og regionsvalg" Flertallet af de beslutningstagere, der deltog i undersøgelsen, identificerede en øget stemmeret som den vigtigste faktor for at forbedre indvandrerkvinders stilling i det danske politiske liv.

I undersøgelsen er alle beslutningstagere og eksperter enige om, at **indvandrerkvinder er mere udsat for diskrimination end andre kvinder**. Indvandrerkvinder, især ikke-vestlige kvinder, står over for mange barrierer og kampe, selv efter at de har boet i Danmark i flere år. Det omfatter social isolation, traumer, manglende beskæftigelsesmuligheder, osv. En undersøgelse af indvandrerkvinders integration på arbejdsmarkedet i Danmark viste, at indvandrerkvinder af asiatisk og arabisk oprindelse har tendens til at opleve racediskrimination og fremmedfjendske holdninger på arbejdspladsen (Pace og Bennetzen, 2022). Disse oplevelser fører til, at indvandrerkvinder ikke integrerer sig med deres arbejdskolleger og undgår at deltage i sociale aktiviteter, især med etniske danskere. I det lange løb vil den manglende erkendelse af diskriminationen og de omkostninger, den har for indvandrerkvindernes mentale sundhed, være en barriere for deres deltagelse i det danske samfund.

Diskursen om migranter og den **manglende repræsentation af migrantkvinder i medierne** udgør en anden alvorlig barriere. Der er tre hovedgrunde til, at den manglende repræsentation i medierne er en hindring for deltagelse: der er mangel på indvandrerstemmer, hvilket gør indvandrerne usynlige, der er mangel på repræsentation af indvan-

¹⁰ Integrationshuset Kringlebakken er en NGO, der siden 1999 har arbejdet for ligestilling, empowerment og integration af socialt dårligt stillede minoritetskvinder og deres børn. Kringlebakkens indsats styrker ligestillingen på det sociale, uddannelsesmæssige, erhvervsmæssige og sundhedsmæssige område. <https://www.kringlebakken.dk/>

drere selv på de områder, der vedrører dem direkte, og når indvandrere træder frem, er det ofte i en negativ sammenhæng.

En undersøgelse af skandinaviske aviser viste, at under 1% af de 1244 undersøgte nyheder var skrevet af en journalist med minoritetsbaggrund.¹¹ I 2021 var 14% af den danske befolkning enten selv indvandrere eller efterkommere af indvandrere, men kun 3,5% var repræsenteret i mediekilderne. Dette er et fald i forhold til en undersøgelse i 2016, hvor 12,3% af den danske befolkning var indvandrere eller efterkommere af indvandrere, mens kun 4 % var repræsenteret i medierne. Når emner som udlændinge og integration dækkes i medierne, er næsten 20 procent af nyhedskilderne¹² ikke-vestlige, men emnerne bliver stærkt politiserede af specielt mange etnisk danske politikere, jvf. rapport fra Center for Nyhedsforskning, Roskilde Universitet (2022). Rapporten konkluderer, at eftersom minoritetsgrupper er underrepræsenteret i medierne, så er minoritetskvinder, herunder migrantkvinder, dobbelt underrepræsenterede, da der i nyhederne optræder to mænd for hver kvinde. Denne kønsskævhed er gældende for alle kvinder, uanset oprindelse.

Indvandrere er uforholdsmæssigt negativt repræsenteret i medierne. En undersøgelse af Hovden og Mjelde, der analyserede diskursen omkring indvandring i de skandinaviske lande fra 1970-2016, viste, at der i danske aviser var en større grad af negativ repræsentation. Den danske dækning skiller sig ud på grund af dens fokus og splittelse i holdningen til indvandring. Forfatterne fandt, at trusselsrelaterede diskurser steg i Danmark, mens offerrelaterede diskurser faldt i de år, undersøgelsen omfattede. Næsten en fjerdedel af alle historier i hvert enkelt land, således også i danske medier, sætter fortællingerne ind en overordnet humanitær begrebsramme, som fremhæver indvandrere som ofre for forfølgelse og flugt fra utilstrækkelige levevilkår. Omkring en femtedel af de danske artikler taler ind en racisme/diskrimination-ramme. (Hovden & Mjelde, 2019).

¹¹ Ibid., Undersøgelsen omfattede 1244 nyhedsenheder fra 14 udvalgte dage i 2021 med 3045 kilder fra 7 aviser og 4 tv-nyhedsudsendelser.

¹² I dette studie ses der på to typer kilder. "Majoritetskilder" henviser til personer af dansk oprindelse. "Minoritetskilder" henviser til personer af anden etnisk oprindelse. Der skelnes også mellem minoritetsborgere af anden vestlig og ikke-vestlig oprindelse.

III. Indvandrerkvinders deltagelse i det politiske liv

Engagement i det politiske liv omfatter evnen og lysten til at deltage aktivt i politik gennem individuelle og gruppeaktioner samt i interaktion med den udøvende magt og dens institutioner. Dette omfatter individuelle handlinger som f.eks. at stemme, deltage i offentlige folkeafstemninger og stille op til politiske poster på alle niveauer. Flertallet af de beslutningstagere, der deltog i undersøgelsen, identificerede stemmeret som det vigtigste aspekt, der kunne gøre en forskel for at forbedre indvandrerkvinders politiske deltagelse og stilling i det danske samfund.

Det er obligatorisk at have dansk statsborgerskab for at stille op og blive valgt til Folketinget. Der er dog **kvindelige medlemmer af Folketinget**, som henviser til deres indvandrerbaggrund. Ved valget i 2022 blev **Samira Nawa** (Radikale Venstre), datter af afghanske flygtninge (Radikale, n.d.), samt **Monika Rubin** (Moderaterne), som har delvis polsk og delvis persisk baggrund, valgt (Monika Rubin, n.d.). Derudover blev **Christina Sade Olumeko**, der er nigeriansk-fransk, valgt for Alternativet (Solidaritets Danmark, n.d.), og **Victoria Velásquez**, hvis mor er fra Nicaragua, blev valgt for Enhedslisten (Begge af dansk oprindelse, da en af forældrene er født i Danmark og har dansk statsborgerskab). Samira Nawa mener, at det første skridt til at opnå en bedre repræsentation er, at flere efterkommere af indvandrere stiller op til valg. (TV2, Øst, 14.11.2022)

Generelt er kvinder repræsenterede på alle politiske niveauer i Danmark, selv om indvandrerkvinder står over for flere forhindringer (som beskrevet i det foregående afsnit). Ser man specifikt på Folketinget i Danmark, var 38,9 % af kandidaterne før november 2022 kvinder - en lille stigning fra 2019, hvor 34,3 % af alle opstillede kandidater var kvinder (Danmarks Statistik, n.d.). og den procent er stadig højere end EU-gennemsnittet på 32 %, ¹³ Ved valget til **Europa-Parlamentet i 2019** var kun 37. 8 % af kandidaterne kvinder, og 35. 7% blev valgt (Danmarks Statistik, n.d.). Kvinders lige repræsentation i politik er fortsat en vigtig opgave på EU-plan.

Ved folketingsvalget i Danmark i 2022 var, ud af alle kandidater til Folketinget, 38,4 % kvinder. Det endelige resultat var valget af 79 kvinder, som udgjorde 43,4 % af Folketingets 179 pladser. Det er det bedste resultat i de danske folketingsvalgs historie, (Ritzau, 2022), hvilket viser en forbedring, men stadig ikke en ligelig repræsentation af kvinder i politik.

¹³ Ministeriet for Ligestilling: "Sådan får vi flere kvindelige politikere og diversitet i politik" rapport, 8. marts 2021

Behovet for en større kvindelig repræsentation er mere tydelig på kommunalt- /byrådsniveau, hvor i 2021 kun 34,1 % af de opstillede kandidater var kvinder, mens ca. 36 % blev valgt. (Danmarks Statistik, n.d.). Endvidere var 36,1 % af alle opstillede kandidater ved regionsrådsvalget kvinder, og over 50 % af disse kandidater blev valgt. (Danmarks Statistik, n.d.).

Når vi ser på **Danmarks regering** fra 2019 til november 2022, var statsminister Mette Frederiksen fra Socialdemokratiet leder af en etparti mindretalsregering, støttet af en "rød-grøn"¹⁴ gruppe af partier i Folketinget. Ud af 20 ministre var seks kvinder¹⁵ (30 %). Den nye 2022-regering repræsenterer 3 politiske partier - Socialdemokraterne, Moderaterne og Venstre. Mette Frederiksen er statsminister og leder en regering med 23 ministre, hvoraf otte, inklusiv statsministeren, er kvinder (34,8 %).¹⁶

En analyse af de vigtigste og mest indflydelsesrige partiers politiske partiprogrammer¹⁷ i Danmark viste, at der ikke var nogen emner, der specifikt vedrørte indvandrerkvinder. De fleste af de politiske partier drøfter indvandrerens situation uden at inddrage noget kønspektiv.

I partiprogrammet for Venstre nævnes det, at færre indvandrerkvinder skal være hjemmearbejdende, og at flere skal være aktive på det danske arbejdsmarked. (Venstres Landsorganisation, n.d.). Programmet foreslår ikke det samme for etnisk danske kvinder. Flertallet af partierne til venstre er enige om at stoppe hjemsendelser af flygtninge til stater, hvor en flygtning har grund til at frygte for sin sikkerhed (Alternativet, n.d.). De samme partier er også imod etablering af et dansk asylcenter i Rwanda og arbejder for at Danmark skal modtage flere FN-kvoteflygtninge.

Højrefløjspartierne er indbyrdes uenige om indvandringspolitikken, men ønsker at gøre det vanskeligere at opnå dansk statsborgerskab, og at ansøgerne skal vurderes mere individuelt. På deres dagsorden ligger større integration i top, samtidig med at de kræver, at indvandrere skal kunne tale dansk og deltage på arbejdsmarkedet. Deres integrationsprogram fokuserer især på ikke-vestlige indvandrere. Nogle støtter desuden at henvise asylansøgere til Rwanda eller andre lande uden for EU og at stoppe modtagelsen af spontane asylansøgere. De ønsker også en reduktion af den årlige FN flygtningekvotest (Venstres Landsorganisation, n.d.).

¹⁴ Den rød-grønne alliance er en liberal gruppe af partier med hovedfokus på miljøpolitik, men også på politikker, der er rettet mod social retfærdighed. Se mere på: <https://vores.enhedslisten.dk/om-enhedslisten/enhedslistens-historie/>

¹⁵ Folketinget, 15.02.2023. <https://www.thedanishparliament.dk/en/members/the-government>

¹⁶ Folketinget, 07.09.2022. <https://www.thedanishparliament.dk/en/members/the-government>.

¹⁷ Analysen omfatter programmer fra Enhedslisten, Radikale Venstre, Alternativet, Moderaterne, Liberal Alliance, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti.

IV. Deltagelse i det demokratiske liv

Det er nødvendigt at integrere indvandrerkvinder, hvis vi ønsker et samfund, der er mere rummeligt og demokratisk. Indvandrerkvinder kan ofte gå forrest med hensyn til politisk aktivisme og lederskab. Et sted det ses tydeligt er i organisationer, ledet af indvandrerkvinder, som er meget aktive, når det drejer sig om at støtte og engagere sig i integrationen af andre indvandrerkvinder. Nogle organisationer var oprindeligt fokuseret på at hjælpe migrantkvinder med at integrere sig via arbejdsmarkedet og økonomisk selvstændiggørelse, men siden er organisationernes fokus blevet udvidet til at omfatte flere aspekter af integration, herunder indvandreres rettigheder og mobilisering til et større socialt engagement.

I Danmark har indvandrerkvinder forskellige organisationer og institutioner, der opmuntrer dem til at deltage i demokratiske liv. Civilsamsfundsorganisationer, herunder diasporagrupper på lokalt og nationalt plan organiserer aktiviteter og støtter migranter på forskellige områder og med problemstillinger i deres tilværelse i Danmark. Disse organisationer omfatter bl.a. Dansk Congolesisk Forening, DBD - Diaspora Burundi i

Danmark, Projekt Sultana, Kurdisk Kvindeforening, Afghansk Kvindeforening (AKF), Verdens Kvinder I Danmark og Blossom. Deres indsats er synlig for deres diasporagrupper, og deres offentlige aktiviteter tiltrækker sig **opmærksomhed**.

Forskellige institutioner yder også bistand og rådgivning til officielle organer vedrørende indvandrerkvinder. F.eks. **Dansk Flygtningehjælp**: Danmarks største NGO, der arbejder globalt for at yde humanitær bistand og støtte på tværs af alle stadier af integration. De samarbejder med civilsamsfundet, offentlige myndigheder og virksomheder for at støtte migranternes integration og sameksistens i det danske samfund. (Dansk Flygtningehjælp, n.d.)

Det Nationale Integrationsråd er et institutionelt organ, der rådgiver Udlændinge- og Integrationsministeren om spørgsmål vedrørende flygtninge, indvandrere og integration. Rådet forsøger at finde varige løsninger på aktuelle problemer i de danske integrationsinitiativer ved at engagere sig strategisk i en lang række fora for at søsætte projekter og deltage aktivt i høringsrunder om nye lovforslag. Rådet er også medlem af en lang række udvalg og taskforcer, der beskæftiger sig med integra-

tion på lokalt, nationalt og internationalt plan. Formålet er at overvåge og påvirke integrationsfremskridt. Logistisk set rekrutteres rådets medlemmer fra lokale flygtninge- og indvandrerforeninger, arbejdsmarkedets parter og skolebestyrelser. (Det Nationale Integrationsråd, n.d.).

I den gennemførte undersøgelse blev indvandrerkvinderne spurgt om deres kendskab til programmer og initiativer eller fortalervirksomhed for indvandrerkvinders rettigheder på lokalt og nationalt plan. Halvdelen af de adspurgte indvandrerkvinder kendte ikke til initiativer, der støtter indvandrerkvinders deltagelse i det demokratiske liv, mens nogle kendte til nogle initiativer på lokalt plan eller fra store organisationer. Resultaterne af denne undersøgelse viser yderligere de barrierer, der forhindrer migrantkvinder i at integrere sig fuldt ud, at deltage og være med til at forme det samfund, de bor i.

Grupper/organisationer i Danmark, der er ledet af indvandrerkvinder eller af kvinder og mænd:

Babaylan-Danmark: Babaylan-Denmark er et netværk af filippinske kvinder i Danmark etableret i 1997. Babaylan-Denmark arbejder på flere fronter: politisk, kulturelt-uddannelsesmæssigt og socialt for at forbedre filippineres situation i det danske samfund og i Filippinerne. Dialog med og styrkelse af au pairer har været et prioriteret arbejdsområde. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064765176957>

Wo-Mi - kvindelige migranter: Wo-Mi er en platform skabt af en gruppe latinamerikanske kvinder, der søger at fremme alle kvinders og pigers rettigheder, fokusere på deres behov og vilkår og fremme et gunstigt ikke-diskriminerende miljø. <https://wo-mi.com/>

Diversity Works Et af de mest veletablerede steder for indvandrerkvinder i Danmark, hvor der bl.a. tilbydes sociale aktiviteter som yoga og uddannelseskurser. De tilbyder også juridisk hjælp og økonomisk vejledning og hjælper desuden med integrationsopgaver som f.eks. beskæftigelse og statsborgerskab. <https://diversityworks.dk/>

Bydelsmødrene: Størstedelen af Bydelsmødrene er kvinder fra etniske minoriteter, som frivilligt arbejder i deres lokalsamfund for at støtte marginaliserede kvinder, som det etablerede system har svært ved at nå. Den ydede bistand gør kvinderne i stand til at forsørge deres familier, børn og andre familiemedlemmer. <https://bydelsmor.dk/>

Konklusion

Migranter og specielt indvandrerkvinder udgør en betydelig del af Danmarks befolkning. Alligevel er der stadig mange barrierer, især manglen på tilstrækkelig politisk og mediemæssig repræsentation, og de fortsat vanskelige veje til at opnå statsborgerskab. Disse barrierer gør det vanskeligt at deltage og engagere sig både i den politiske beslutningstagning og i det danske samfund som helhed. Dette paper præsenterer generelle oplysninger om de juridiske, institutionelle og organisatoriske strukturer omkring indvandring i Danmark, men identificerer også flere veje til at tackle de barrierer på, som indvandrere står over for, nemlig gennem bedre information og støtte til at opnå statsborgerskab og gennem en øget indsats for at engagere indvandrerkvinder i kommunal- og folketingsvalg.

På baggrund af svarene fra beslutningstagere, eksperter og indvandrerkvinder kan de **vigtigste faktorer og tendenser** opsummeres som følger:

Ret til at stemme:

Vanskeligheder/barrierer i forbindelse med opnåelse af dansk statsborgerskab udelukker en stadig en større gruppe etniske kvinder fra at stemme ved folketingsvalg. Manglende kendskab til retten til at stemme ved regions- og kommunalvalg udelukker også indvandrerkvinder. (Lisbeth Vibe Utzon, leder, Integrationshuset Kringlebakken)

Politisk deltagelse:

Indvandrerkvinder er ikke særlig synlige eller aktive på græsrodsniveau eller i lokale råd og bestyrelser, fordi retorikken fra Christiansborg stigmatiserer og fremmedgør dem, selv om mange har politisk dannelse og stemmer ved Folketings- og kommunalvalg. (Sabad Abid/ Socialdemokratiet, Høje Taastrup Byråd). Civilsamfundet bør være rummeligt, og de folkevalgte bør ikke fremsætte nedsættende eller patroniserende bemærkninger om indvandrerkvinder. (Christina Olumeko/MF for Alternativet)

Mediedækning:

Den politiske retorik og nyhedsdækningen forstærker en negativ kontekst. Negative nyheder er gode nyheder. Der er behov for en ændring i mediernes dækning af indvandrerkvinders liv og et stærkt behov for

at inddrage kvinderne direkte. (Sabad Abid/Socialdemokratiet, Høje Taastrup Byråd)

Indvandrerkvinder i ledende stillinger på lokalt plan og kvinder i beslutningstagende stillinger:

Brug folkevalgte med indvandrerbaggrund til at advokere for en bedre repræsentation af indvandrerkvinder (Hediye Temiz/Radikale Venstre, Albertslund Byråd)

Selvorganisering og økonomisk støtte til migrantkvinder i politiske spørgsmål:

Hvis migrantkvinde-organisationer skal overleve, er det nødvendigt med opbakning fra interessenter og økonomisk støtte. (Ana Lindenhann/Babaylan-Danmark)

Uddannelse og bevidstgørelse af borgerne om ikke-diskrimination af indvandrerkvinder:

Diskrimination opfattes som et problem af beslutningstagere, eksperter og indvandrerkvinder. Alle **beslutningstagere** og eksperter mener, at indvandrerkvinder bliver diskrimineret mere end andre kvinder.

Positiv særbehandling og kvoter:

Positiv særbehandling og kvoter er nødvendige, fordi medlemmer af bestyrelser/udvalg på forskellige områder (uanset om det drejer sig om bestyrelser i store virksomheder eller forældreudvalg i lokale daginstitutioner) har en tendens til at vælge personer med deres egen uddannelsesbaggrund og/eller køn. Kvoter vil skabe nye rollemodeller. (Sabad Abid/Socialdemokraterne, Høje Taastrup Byråd)

Ressourcer

- Alfred, C., & Holst, B. (2022, January 11). *Hvordan Danmarks hårde linje over for syriske flygtninge er en nødhjælpsgruppes etiske dilemma*. The New Humanitarian. <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2022/1/11/how-Denmark-hard-line-Syrian-refugees-aid-group-ethical-dilemma>
- Alternativet. (n.d.). Alternativet. Alternativet. Hentet den 8. april 2023 fra https://alternativet.dk/page_not_found
- Center for Nyhedsforskning. (2022). *DEM VI (STADIG) TALER OM*. <https://ansvarligpresse.dk/onewebmedia/Dem%20Vi%20Stadig%20Taler%20Om%202022.pdf>
- Dansk Flygtningehjælp, D. D. R. (n.d.). *Om os*. DRC. Hentet den 8. april 2023 fra <https://pro.drc.ngo/about-us/>
- Det Nationale Integrationsråd. (n.d.). *Vi beklager, men siden eksisterer ikke* [Mappe]. Det Nationale Integrationsråd. Hentet den 8. april 2023 fra <https://dnir.dk/radet>
- Europa-Kommissionen. (n.d.). *Midlertidig beskyttelse*. Europa-Kommissionen. Hentet den 8. april 2023 fra https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en
- Europa-Kommissionen. (2023, 27. april). *Styring af integrationen af indvandrere i Danmark* | European Website on Integration. https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-denmark_en
- Hovden, J. F., & Mjelde, H. (2019). *Stadig mere kontroversiel, kulturel og politisk: Indvandringsdebatten i skandinaviske aviser 1970-2016*. *Javnost - The Public*, 26(2), 138-157. <https://doi.org/10.1080/13183222.2019.1589285>
- Lav visa. (n.d.). *Arbejdsvisum*. Hentet den 8. april 2023 fra <https://www.makevisas.com/denmark-immigration/work-visa-denmark/>
- Martini, L. S. (2022, 8. april). *Bevægelse til handling: How Russia's war on Ukraine could reshape EU migration policy* - European Council on Foreign Relations. ECFR. <https://ecfr.eu/article/movement-to-action-how-russias-war-on-ukraine-could-reshape-eu-migration-policy/>
- Monika Rubin. (n.d.). *Monika Rubin-Læge og folketingsmedlem*. Hentet den 8. april 2023 fra <https://www.monikarubin.dk/>
- Pace, M., Bennetzen, K.S.B. (2023). *Kvindelige migranternes oplevelser af arbejdsmarkedets "integration" i Danmark*. In: Isaakyan, I., Triandafyllidou, A., Baglioni, S. (eds) *Immigrant and Asylum Seekers Labour Market Integra-*

tion upon Arrival: NowHereLand. IMISCOE Research Series. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-14009-9_2

- Radikale. (n.d.). Samira Nawa. Radikale Venstre. Hentet den 8. april 2023 fra <https://www.radikale.dk/mennesker/samira-nawa/>
- Ritzau. (2022, 2. november). Andel af kvinder i Folketinget slår rekord-TV 2. nyheder.tv2.dk. <https://nyheder.tv2.dk/politik/2022-11-02-andel-af-kvinder-i-folketinget-slaar-rekord>
- Solidaritet Danmark (direktør). (n.d.). Ungdommens Stemmer: Christina Olumeko fra Alternativet. Hentet den 8. 2023 fra <https://www.youtube.com/watch?v=LN2W9mmrUGk>
- Statista Research Department. (2023, 13. februar). Antal indvandrere bosat i Danmark 2023, efter oprindelsesland. Statista. <https://www.statista.com/statistics/571909/number-of-immigrants-in-denmark-by-country-of-origin/>
- Danmarks Statistik. (n.d.). Ligestillingsindikator for nominerede og valgte kandidater til Europa- Parlamentet efter kandidater. Hentet den 8. april 2023 fra <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=LIGEDI4&PLang uage=1&PXSId=O&wsid=cftree>
- Den danske Udlændingestyrelse. (n.d.-a). Information til personer fra Ukraine. Ny til Danmark. Hentet den 8. april 2023 fra <https://www.nyidanmark.dk/en-GB/Words and Concepts Front Page/Shared/Information Ukraine>
- Den danske Udlændingestyrelse. (n.d.-b). Du ønsker at søge om arbejdstilladelse. Ny i Danmark. Hentet den 8. april 2023 fra <https://nyidanmark.dk/en-GB/Applying/Work>
- VENSTRES LANDSORGANISATION. (n.d.). FLERE INDVANDRERE OG FLYGTNINGE SKAL BIDRAGE TIL FÆLLESSKABET. Venstre - Mere frihed. Flere muligheder. Hentet den 8. april 2023 fra <https://www.venstre.dk/politik/venstres-politiske-udspil/flere-indvandrere-og-flygtninge-skal-bidrage-til-faellesskabet>

PROMOTING POLITICAL PARTICIPATION OF MIGRANT WOMEN IN EUROPE